

Opile banány

Petr Šabach

• PASEKA •

•PASEKA•

ř Petr
Šabach

/ŠESTÉ VYDÁNÍ/

PASEKA
PRAHA
LITOMYŠL
2011

© Petr Šabach, 2001, 2011
Cover © Jan Šabach, 2011

ISBN 978-80-7432-155-9

*Kdepak jste se toulaly, moje malé děti?
S naším tátou, s tím to jde od desíti k pěti.
Celou noc vám problouznil o divokých husách...
ale hoši, proboha, co to máte v pusách?!
To jsou dýmky, maminko, podívej se na ně.
Když je zima, zabafáme, ohřejem si dlaně.*

P. KOMANEC, který mi to recitoval v hospodě

*Céčka, sbírá céčka, v tom je ta léčka,
a já jsem o tom neměl ani zdání,
céčka, že sbírá céčka, tak co mi brání,
jen abych sehnal je a běžel za ní.*

M. DAVID, který mi to zpíval v rádiu

„Hádám, že letos budou třešně velký nejmíň jako koňský kule,“ řekl Honza.

„Divný období...“ přemejšlel sem nahlas.

Víťa neříkal nic, protože byl hluchoněmej, takže ani nemoh, ale rozuměl.

„Vůbec divnej čas,“ uvažoval Honza dál. Já věděl, co tím chce naznačit. Že nás už nějaký třešně prostě nezajímaj. V šestnácti se vám radikálně změněj chutě.

■ Když sem nebyl právě s klukama, nejradši sem dřepěl v ateliéru. Tady sem si uplácáal všechny figury, o kterejch bude pozdějc řeč, protože to už je taková moje slabost si lidi představovat v menším, abych měl pak v určitejch věcech víc jasno. Mám tu Břečku, hluchoněmýho Víťu, Dálavu i ostatní včetně Bédi a mý mámy, nebo i takový naprosto okrajový figury tu sou, jako například jistej soudruh Rozhoň. Je to něco na způsob mýho soukromýho vúdú, ale bez těch jamajskejch kouzel, jako sou vlasy a nehty, a pak – já hlavně

nechci nikoho propichovat špendlíkem, i když neříkám, že některý by si to teda nezasloužili. A taky nevím, jak bych ty nehty a vlasy sháněl. Jediný, o co bych stál, je mít pár chloupků jistý Daniely, ale ne proto, že bych je pak přilíp na její sošku (zrovínka ji držím v ruce a přemejšlím, co s ní), ale proto, že já je doopravdy viděl, a nejen to, já měl tu kliku, že sem je i vískal. Sedím tu vedle zbytků maršála Rybalka, koukám na Fáberovu hliněnou ženu Hébé a říkám si, jestli se toho v posledních tejdnech seběhlo hodně, nebo málo, protože ačkoli vám o tom chci vypravovat, sám si to teprve musím pořádně srovnat v palici, v čemž by mně měly pomoci tyhle mrňavý figurky. Je vůbec zázrak, že přežily bez úhony řádění otčíma, ale to je tak trochu i moje zásluha, jelikož sem si je všechny pečlivě uschoval, jako bych bejval tušil, že v tomhle ateliéru dojde jednou k pěknému maléru. Prostě sem je, skromnost stranou, zachránil, takže si je teď můžu pěkně jednu vedle druhý vyrovnat před sebe a postrkovat s nima stejným způsobem, jakým předtím ony postrkovaly se mnou. Mám tu i malýho Aleška a dokonce i JUDra Stoklasu, prostě všechny, který sem před prázdninama potkal. A protože to Bédou končí, tak to Bédou taky musí začít.

■ Obávám se, že můj otčím nezačal zrovna nejlíp, když ho naposled pustili z protialkoholního. Dopltil totiž na hrubou neznalost prostředí obyčejný cukrárny, která se mu cestou připletla do cesty. Zůstal tenkrát zcela osamoceně a bezradně zírat na prodavačku, jež (sama mu prej připomínala kremroli s přišitejma ušima) na něj mrkala a s úsměvem téměř spikleneckým šeptala cosi o tom, že právě obdržela čerstvé doboše a kalifornany. A on – odborník přes ty nejbizarnější alkoholické koktejly včetně Vídeňského taxikáře a Žižkovské brusle – tam jen stál, nejspíše se rozhlížel a zkoušel si při tom představit, jak asi takový doboš vypadá. „Já nevím...“ opakoval stále, „já nevím, dejte mi třeba támhleto...“ a máchl rukou směrem k broušeným miskám plným banánů. A protože mu to moc chutnalo, dal si to ještě jednou a pak ještě několikrát a nakonec se v tý cukrárně sesul přímo pod stolek s mramorovou deskou a zůstal tam ležet až do příjezdu policie, který vyděšená kremrole hlásila, že „pán měl desetkrát opilé banány, ačkoli ona mu doporučovala čerstvé kalifornany a také doboše“. Policajti byli asi v dobrým rozmaru a odvezli blábolícího otčíma domů, ale ne přímo domů, jen před barák.

„Ty vole!“ hvízdнул můj kámoš Břečka, když ho pozoroval, jak se válí na chodníku. „Jestli takhle vypadá po léčení, tak mi řekni, jak vypadal před ním...?“

■ Ve výzkumném ústavu zakokrhál kohout. Tenhle zvuk mě budí každý ráno. Každý ráno mě vítá do nového dne pták, kterýho jsem nikdy nezahlid ani koutkem oka, opeřenec drženéj v zajetí kvůli nějakým pokusům. Představuju si toho kohouta napojenýho na všelijaký trubičky, možná že už je to jen mozeček s hřebínkem a zobákem, a všechno to plave na hladině speciálního roztoku. A nad tím stojí šílenej vědec a bádá, proč každý ráno tenhle opeřenec kokrhá. Břečka, jehož matka tam dělá, tvrdí, že ve výzkumáku všichni šíleně chlastaj („kromě mý mámy,“ říká) a vyráběj si sami kořalky, protože maj k dispozici kvanta lihu. Vyprávěl nám, že jednou tam pařili celou noc a podařilo se jim přijít na něco, o co se pokoušeli dobrejch deset let, a sice na nějakou senzační směs, která by jim vynesla Nobelovu cenu, ale ráno si nikdo z nich nemoh ani zaboža vzpomenout, co všechno do toho zázračného sajrajtu namíchali – tak byli ožralí. Takže to prej zkoušej čas od času znovu (myslím udělat nějakej ten mejdan) a modlej se, aby to vyšlo, ale nějak se jim zatím nedaří.

Vždycky, když tenhle kohout zakokrhá, tak si říkám: „Eště tě, mrcho, nesežrali, eště z tebe neudělali vývar, eště to máš dobrý...“, a myslím tím jeho i sebe. Hned se mi líp vstává, protože sem rád, že věci a všechno živý je na svejch místech a že kohout je v mým světě

stále přítomen. Než odejdu do školy, zkusím u snídaně jen tak prohodit, že naše třídní zemřela a že máme tím pádem volno, ale nikdo mi to nevěří. Mně to prostě nedá to nevyzkoušet. Já jen sonduju, kam až můžu. A když mi to nevyjde – taky dobře. Fajn. Zapomenem na to. Je teda fakt, že já dost lžu. A když o tom tak někdy přemejšlím a říkám si: „Proč to, proboha, děláš?“, nedokážu přijít na žádný rozumný vysvětlení. Kdybych lhal tak jako většina lidí, to znamená spíš svátečně a jen v situacích, kdy potřebujete něco zatlouct, tak to pochopím, ale já lžu nejspíš proto, že mě to baví. To jenom pro pořádek.

Chodím kolem výzkumáku každý ráno do školy a vždycky se zastavím před jeho vysokým železným plotem a koukám, jestli neuvidím páva, kterej se tu občas prochází po zahradě. Věřím na to, že když ho tam zahlídnu, tak budu mít celý den kliku. Párkrát – no říct „párkrát“, tak to dost kecám – sem ho tam několik dní neviděl a byl sem z toho tak nervózní, že pro změnu nezahlídli ve škole mě. Takže se vám tímhletem představuju jakožto největší záškolák, kterýho ste v životě mohli potkat. Třídní mi často tvrdí, že „sedím na sudu s dynamitem“. Řekli byste, že je to možný? Ale je. Všechno je možný. My sme ty poslední, na kterejch záleží, jakou dostanou známku. To nechte na těch druhých a vůbec si s tím nelámejte hlavu. Já sem totiž

zjistil, že většinou vyjdou věci úplně nastejno – ať už to nějak příšerně prožíváte, nebo se poflakujete s rukama v kapsách – je to někde mimo. Příklad? Tuhle se přihlásil Tomáš, což je spolužák: „Já bych si rád opravil známku z matematiky, prosím!“ Takže si ji opravil, ale na čtverku, na čtverku si polepšil. „Co ses do toho sral?!“ povídal sem mu. „Tobě, ty vole, byla trojka málo?“ Tomáš se neučí špatně, ale spoustu věcí prostě nechápe.

„Kykyryký!!!“ udělal by kohout. „Tohle je tlustá a chytrá knížka!“ doporučovala nám nedávno třídní. A já řekl: „Všechno, co je tlustý, nemusí bejt chytrý...“ Teď byste se měli zasmát, ale vy samozřejmě nemůžete znát naši třídní. Ten fór byl totiž míněnej jako nárážka na jejich dobrejch sto padesát kilo. Když se všichni ve třídě utišili, tak slyším, jak povídá: „Neberte jako nějakou moji pomstu, ale pojď k tabuli... stejně jsem měla v plánu tě vyzkoušet.“ A dostal sem větnej rozbor a byl sem v pytli. A pak se rozhodla mě mučit tak, že sem musel před celou třídou napsat dopis rodičům. Chápete to?! Chodila sem a tam a diktovala a já měl psát: „Milá maminko! Milý tatínku! (začínalo to jako pozdrav z pionýrskýho tábora) Navštivte, prosím, moji třídní profesorku, ble, ble, ble, ohledně mého prospěchu, ble, ble...“ A tak – abych si to trochu zpestřil – sem to mírně upravil. „Hotovo?!“

vytrhla mi z ruky papír, na kterým stálo: *Milá maminko! Milý otčíme! Jsme velmi potěšeni tím, že Vás můžeme - jako vůbec první - informovat o skutečnosti, že Váš syn byl vybrán k longitudinálnímu výzkumu nadprůměrně nadaných jedinců. Naše škola ponese okamžitě jeho jméno. Blahopřejeme a děkujeme Vám za něj! Tř. prof. M. Mrázková.* Četla to a já sledoval její slinotok.

■ Moje matka to nemá s Bedřichem lehký. Bedřich je můj otčím, je to sochař a pěkný zpiřar. Čítankovej... „Co hodláš, Bedřichu, dělat s tím tvým pitím?!“ povídá mu nedávno matka nešťastně, a víte, co on na to? „No - já nevím... nějaký prachy ještě mám, ale musela bys pro to skočit sama,“ řek, aniž by se otočil od hlavy, co měl na točně před sebou. Matka to s ním nemá lehký. Můj pravej táta to na rozdíl od něj dotáh dost vysoko, protože je to *zvíře*. Jezdí po světě a zná spoustu slavnějších lidí. Matka je architektka a o mým otci moc nemluví. Ale já vím, co se mezi nima stalo. Otec si našel mladší. Už před spoustou let. Nejmiň před šesti sedmi rokama. A Bedřich s náma žije pět let. To vím přesně, protože mi bylo jedenáct, když sem ho poprvé spatřil. „Říkej mi Bědo!“ Tak mu tak říkám. „Tykej mi!“ Tak mu tykám. Můj otec taky pil, protože „musel žít společensky“, jak s trpkým úsměvem vzpomínala matka, ale kam se hrabal na Bědu, ktorej z vo-

pice prakticky nevylez. Občas zkoušel nepít, ale vydržel to zpravidla jen několik dní, maximálně tejdnu, a spad do toho znova. Dřív byl prej „slibnej“ a absolutní jednička na „hlavy“, jak sem se doslech od matky, která tvrdila, že mu spousta lidí předpovídala velkou budoucnost, ale dopadlo to krapánek jinak, protože Běďa se politicky neangažoval, jelikož nenáviděl komunisty, a čím víc je nenáviděl, tím víc chlastal, a aby na ten chlast měl, tak musel dělat strašidelný věci. Celej byt sme měli v době, o který mluvím, plnej prasátek pro štěstí, protože v těch časech se dal dohromady eště s jedním zpiřarem, sochařem Fáberou, kterej na ty prasátka sehnal formu a Běďa je pak dodělával. Všude, kam ste u nás v bytě dohlídli, stály krabice s těma růžovejma lesklejma potvorama. Nevím, jak jinějm, ale otčímovi ani Fáberovi moc štěstí nepřinesly. Fáberu moje matka nesnášela tak, že jakmile se u nás objevil, oblíkla se do vycházkovýho a šla. Byl to takovej uchrchlanej malej človíček s knírkem zažloutlým od nikotinu, kterej si myslel, že je mimořádně vtipnej, když pronášel to svoje: „Nevadilo by vám, madam, kdybych se tu na chvíli apendixoval?“ Já ho měl celkem rád. Líbily se mi jeho roztěkaný a bystrý oči. Když se se mnou loučival, neopomenul zpravidla říct: „Život je boj – tak ahoj!“, čemuž sem se možná poprvé i usmál, ale pozdějc už ne. Běďa mi jednou vypra-

voval, jak přišel kdysi Fábera domů a chtěl bejt hrozně nenápadnej a potichu, aby nevzbudil svou ženu, protože to bylo eště v době, kdy s ní žil, respektive předtím, než ho definitivně vyhodila. Opatrně si odemknul, jenže hned u botníku se zamotal a padnul prdelí přímo na podlahu. Nic strašného by se asi nedělo, nemít v zadní kapse u kalhot placatku rumu, která se tím pádem rozbila a pořezala ho tak, že zakrvácel nejen kalhoty, ale i linoleum. Všechno pečlivě uklidil, zadek si zalepil a šel si lehnout. „Jenže ráno,“ smál se Běďa, když to vypravoval, „ho žena budila s křikem: ‚Tos byl včera tak vožralej?!‘ Jak to?! Co to?! říkal si sochař Fábera. Dyť sem všechno uklidil...! ‚Jak to myslíš - ožralý?‘ bránil se. ‚A kdo přilepil ten kříž z leukoplasti na zrcadlo?‘ volala jeho žena,“ a v tomhle bodě vyprávění se Běďa smál, až se rozesmála i máma. A to je co říct. Máma se jmenuje Jana...

■ Ten den sem chtěl bejt původně doma, ale bylo tam takový dusno, že sem posléze radši vypad. Matka byla na Běďu eště pořád našťvaná za to, v jakým stavu se vrátil domů. Ted' už byl jakžtakž v pořádku, protože se prospal a vykoupal, ale matka to jeho spaní nazvala „válením“ a lázeň „blokováním koupelny“ a každým pohledem mu dávala najevo, že se jen tak usmiřovat nehodlá. Běďa se jí to ze začátku snažil vysvětlovat

a vydržel to poměrně dlouho, ale pak už to vzdal a nakonec byl taky pěkně protivnej. Seděl sem vedle něj na gauči a dívali sme se na nějakou soutěž v televizi. Běda odpověděl na otázku vždycky dřív než soutěžící, čímž dával podle mého matce najevo, že je chytřejší než ona, že je prostě vůbec nejchytřejší na světě. Mára žehlila za našima zádama. Když kropila nějakej ubrus nebo co, tak dopadlo pár kapek otčimovi za krk. „Dávej pozor!“ zakňoural Běda vyčítavě, a aby ji přesvědčil o tom, jak bolestivě byl zasaženej, dramaticky si tampónoval zátylek kapesníkem.

„Promiň,“ řekla matka chladně.

„Jde o to, že jsem to nečekal,“ pootočil se směrem k ní, „o nic jiného! Až budeš příště kropit, dej mi laskavě vědět, ano?!“ Začínal to nebezpečně rozebírat. Byla to předzvěst vzteku, kterej se v něm čas od času nahromadil a kterej byl bohužel silnější než on. Neodpustil si další jedovatost: „Je to, jako když se díváš na televizi a příběhne k tobě pes. Není snad na světě větší pohoda, než když ti Cézár skočí do klína a olízne ti tvář.“ Zaslech sem, jak se pohyb žehličky zastavil, a vůně nahřátýho ubrusu zesílila. Ted' už se otočil v křesle tak, aby jí moh zírat do obličejce. „Jenže,“ zdůraznil, „není nic víc k posrání než to, že se díváš na televizi, příběhne k tobě Cézár, skočí ti do klína, oblízne ti tvář, a ty jsi si přitom na sto procent jistá, že jsi

nikdy žádnýho psa nevlastnila a vlastně sis ho nikdy ani nepřála, protože se psů bojíš. A proč mně se pořád dějou takovýhle věci?! Proč na mě skáčou cizí psi?!" Samozřejmě že mu matka mohla říct, aby tak nevyváděl kvůli pár kapkám vody, ale raděj uraženě a beze slova pokračovala v práci. „To mně může doktor říkat pořád, abych se nerozčiloval a bral věci s humorem,“ babral se v tom Běďa, „tak já mu to teda slíbím a ještě si na to panečku plácnem, a pak mi doma zapícháš žhavý špendlíky do krku, a to v momentě, kdy to vůbec nečekám. Copak ty vážně toužíš po tom, abych natáh bačkory?!“ A aby zdůraznil, že tohle není žádná legrace zahrávat si s jeho zdravím, prudkým pohybem si z nosu strhnul brejle.

„Řekla jsem PROMIŇ. Řeknu ti to tedy ještě jednou: PROMIŇ!“ snažila se matka o klidný přednes.

„PROMIŇ je dobrá věc!“ zasmál se sarkasticky Běďa. „Promiň, brácho, ale ty už se do záchranného člunu nevejdeš! Promiňte, pane, ale balón klesá, takže – kdyby vám to moc nevadilo – my se s váma prozatím rozloučíme...“

„Ježíšikriste!“ neudržela se matka a bezradně rozhodila rukama.

„No! Tomu taky nakonec řekli PROMIŇ! Nejdřív do něj ale zatloukli hřebíky stovky, a teprv když vstal z mrtvejch, tak to přehodnotili. Promiňte, už se to víc-

krát nestane. My mysleli, že ste vobyčejnej lump. Jenže, holčičko,“ teď už vyskočil z gauče a začal se procházet před televizí, „já nejsem Kristus! Jestli to sekne se mnou, tak definitivně! Osumnáctčtyřicetvosum, ty vole!“ zvolal zničehonic na soutěžícího, kterej na obrazovce usilovně vraštil čelo. „Tolerance je pět let...“ připomínal moderátor.

„Tak proč tam lezete?!“ volal Běďa. „Proboha, proč tam lezou?!“ ptal se mě se zoufalým pohledem. „Lezu já snad někam, když vím, že tam nepatřím?! Dělam já snad tohle?!“

„Opilé banány,“ zašeptala matka.

■ Závidím americkým spisovatelům. Maj to podle mě děsně jednoduchý. Všechno maj zatraceně jednodušší než já. Předně: žijou v Americe a tam se furt něco děje. A když se tam nic neděje (myslím v místě, kde takovej spisovatel žije), tak stačí popojet kousek jinam. Za druhý: tam, co žijou, to hezky zastavěli a hnedka pojmenovali, takže když otevřete knížku, co ji napsal Američan, připadáte si i s tím málem fantazie, co máte, pomalu jako doma. Tak třeba: „Narodil jsem se kousek od Clintonovy ulice v Lower East Side, hned tam, co Morrison Avenue kříží Patnáctou. Je to jen pár bloků od Hippodromu.“ Bác a je to! A kde sem já? Jak se mám vypořádat s tím, že nemám k dispozici

žádnej Hippodrom, žádnou Patnáctou? Co mám napsat já? Že sme sedávali na dvoře bez jména, kde kromě klepadla nebylo prakticky nic poetického, když ovšem nepočítám heřmánek, kterej umíněně vegetoval ve spárách betonovejch dlaždic. Že sme spíš mlčeli, až na poznámky, jako byla ta: „Hádám, že letos budou třeshně velký...“ No, zkusím vám představit svý kámoše. Myslím tím hlavní dva. Totiž Honzu Břečku, kterému se říkalo zásadně příjmením („Drž hubu, Břečko!“), a hluchoněmýho Víťu (tomu ste o držení huby říkat nemuseli). Vydával prapodivný zvuky, kterejm sme se za nějakou dobu naučili rozumět. Honza Břečka se mnou chodil do třídy (spíš nechodil, stejně jako já) a byli sme jako bratři, i když naši rodiče se navzájem v lásce moc neměli. Viděli neradi, že se spolu taháme, ale nikdy se neodvážili nám v tom zabránit. Hlavně paní Břečková se chovala zvláštěně. „Honzíku! Máš tu návštěvu!“ Chápete to? Já přidu za kámošem, kterej žije o patro vejš už nejmíň deset let, a ona: „Návštěvu!“ No nic... Hluchoněmej Víťa bydlel přes ulici a jednou před mnoha lety nás s Břečkou zmlátil tak, že sme zůstali ležet na chodníku a nemohli se pohnout. A on stál tenkrát nad náma (byl skoro dva metry vysokej a měl strašnou sílu) a dělal to svoje „Hů, hů!“, protože na nás byl vážně nasranej, ale když viděl, že sme úplně vyřízený, tak dostal strach a začal si nás